

List izbaja dvakrat na mesec.
Posamezna šte. 3 K.
Naročnina mes. 6 K
Rokopisi se ne vračajo in ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

VOJNI INVALID

Poština plačana v gotovini.

Uredništvo
in upravništvo
v Št. Peterski
vojašnici.

Glasiło izvršnega odbora udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot kraljevine SHS.

V zmislu novih pravil „Udruženja vojnih invalidov“ kraljevine SHS

sklicuje

izvršni odbor v Ljubljani svoj

redni občni zbor

ki se bo vršil

dne 11. marca 1923 ob 8. uri dopoldne
v Ljubljani v veliki dvorani Mestnega doma
z običajnim dnevnim redom.

Podružnice bodo obveščene natančneje
potom okrožnic.

Za izvršni odbor:

Predsednik: Tajnik:
Stanko Tomc l. r. Tone Ušan l. r.

Stranke in zasluge.

Tovariš iz Celja nam piše:

Mnogokrat se čuje od strani invalidov-članov naše organizacije, da jim eden ali drugi eksponent kake politične stranke predbaciva kot n. pr. protidržavni elementi, nacionalisti, republikanci itd. itj. in poleg tega obdeluje vsakega na vse mogoče načine, da bi pristopil kot član k eni ali drugi politični stranki, češ, naša stranka se je in se bo najbolj borila za končno rešitev invalidskega vprašanja.

Z ozirom na navedeno sem se namenil, da pojasnim vsem takim zavijalcem invalidov v politične stranke sledeče:

Naša mlada stanovska organizacija je strogo nepolitična, in kot taka tudi ostane. To se je povdarjalo že premnogokrat, česar pa politične stranke nečejo razumeti. Invalidska organizacija ne bo nikdar krenila na pot ene ali druge politične stranke, ker bi bila pri zsakem takem poskusu takoj razbita. Vsak posamezni invalid gotovo simpatizira z eno ali drugo politično stranko, pri tem pa ne sme nikdar izrabljati svoje stanovske organizacije. Sicer je vsak invalid izven organizacije lahko član katerekoli politične ali strokovne organizacije, ker tega naša pravila ne zabranjujejo — vendar mu pa v prvi vrsti mora biti invalidska organizacija vse, in potem šele stranka.

Imamo žalibog take ljudi, ki kot člani političnih skupin radi pozabijo na stanovsko organizacijo, ker se jim tam nudi več možnosti, da pridejo prej ali slej h koritu, katerega pri naši organizaciji ni.

Mi invalidi pravimo tako-le:

Mi nočemo biti privesek nobene politične stranke, lahko pa oddamo svoje glasove tisti, katero smatramo, da se je največ prizadevala, za povoljno rešitev invalidskega vprašanja in nas bo brez ozira na pripadnost zadostno podpirala v boju za dosego naših pravic, posebno v tem, da se naš invalidski zakon ustvari podobno invalidskim zakonom v drugih demokratičnih državah. Dokler bomo pa videli, da za eno ali drugo stranko samo pri volilnih agitacijah odstoja invalidsko vprašanje, ter vpije kako bi se moralo isto rešiti, potem pa nič ne stori, kadar je državno krmilo v njenih rokah, toliko časa ne bomo oddajali svojih glasov niti eni niti drugi politični stranki — pač pa bomo kakor pridne čebelice agitirali med invalidi za našo lastno organizacijo. Toliko časa bomo delali da postane organizacija tako močna, da ji bo pri prihodnjih volitvah v Narodno skupščino mogoče postaviti lastno kandidatno listo, ter se bo lahko — ne glede na pomoč drugih — sama aktivno borila za izboljšanje invalidskega položaja. Ne rečem, s tem, da

bi se invalidi morali držati pasivno pri sedanjih volitvah. Vsak naj voli po svojem srcu, toda predno izpusti krogljico v škrinjico ene ali druge politične stranke, naj dobro premisli kateri zaupa glede danih obljub. Na žalost moram konstatirati, da do danes še ni storila nobena stranka ničesar za invalide in mogoče tudi v bodoče ne bo kljub temu, da imajo danes pred bližajočimi se volitvami vse stranke — brez izjeme — polno lepo donečih besed, ki v parlamentu ne bodo meso postale.

Uničene eksistence.

Koliko vas je, uničenih eksistenc vas, vojnih invalidov, vdov in sirot? ... Ali še pomnite, kako je bilo, predno so vas odveli na polja, s krvjo oblita? Ali še pomnite, da ste bili takrat čili, zdravi, močni? ... A tam, v strelskih jarkih, kakšni ste postali? Poglejte se in videli se boste in v tistem trenutku se boste spomnili minulih dni.

Kaj so vam obljubljali, ko ste šli — umirat? Nebesa, ker so „kadar je vojna, nebesa odprta.“ Slavo, ker so vaše rane, zgubljeni in polomljeni udje ostali na bojišču, a vi ste se vrnili — živi. Ali glej, tista nebesa obljubljena, tista slava povečana vam ni dala tega, kar vam je bilo najbolj potrebno. Ni vam dala — kruha.

Cele trume vas je, invalidi, ki ste lačni. In lačni ste, ker vam je v jna vzela zmožnost, sposobnost, služiti si, pridelati si kruh. Slava vaša in vaša nebesa, so sedaj invalidski domovi, so sedaj tisti odstotki, ki vam jih dajejo pri zdravniških nadpregledih in pregledih. In strogo dajejo tišto „slavo“ in — skopo.

Kapital, ki je pognal na bojišča mladost, moč in zdravje milijonov, ki je uničil nešteto eksistence, sam pa se kopal v zlatu in se koplje še danes, ko vi gladujete, ta kapital, v korist katerega ste šli umirat in uničevati drug druga, nas sedaj nič ne pozna. Storili ste svoje delo in sedaj lahko greste. On se je utrdil, se povečal, kaj njemu do vaših eksistenc, kakor mu ni mar nešteti solz vdov in otrok, ki nimajo več očeta.

A vam dele lavorike, odstotke nesposobnosti za delo. Vi spite na njih, a lačni ste in hladno vam je.

To je vaša plača, vaš zaslužek.

In vendar — moglo bi biti drugače.

A da bi bilo drugače in da bo drugače, je delo vas samih in nikogar drugega.

Znana vam bo tista zgodba o palicah Svatopluka. Svojim sinovom je pokazal snop, trdo povezanih palic in jim rekel naj ga prelomijo. In ti mladi, čvrsti ljudje so se trudili vsi po vrsti, a nikdo ni mogel prelomiti snopa palic. Bile so nezlomljive. Ali starec-oče, ležeč na smrtni postelji razveže snop palic in z lahkoto prelomi eno za drugo.

Tisti snop palic je organizacija. Trdo povezana, disciplinirana — je nezlomljiva. In vi ste tista organizacija. Udruženje invalidov, katere član bi moral biti vsak invalid, ste nezlomljiva sila in nič se vam ne more zoperstavljati. Ali — trdo povezana mora biti ta organizacija, tako trdno, kakor tisti snop palic, ki so se zaman lomili Svatoplokovci sinovi.

Vendar žal — niso vsi člani organizacije, ki naj izvojuje invalidom pravice, govorimo vam pravice, ne milosti in miloščino. Niso si svesti vsi te naloge. Mnogo jih celo ni niti v organizaciji. A sami, kakor miška sredi polja v pozni jeseni, tavajo in iščejo pomoči — a je ne najdejo. Ker je ni za posameznika. Ker poedinec ni nič v sedanji človeški družbi, kjer se moli zlato tele in žrtvuje mamonu-bogu. Le organizacija pomeni nekaj, tisočeri glasovi, ki kakor iz enega grla zakličeni, stresejo ošabne stebre izkoriščevalcev.

In zakaj prositi, zakaj moledovati?

Zahtevati morate in ravno invalidi imajo povoda dovolj, da ne prosijo, nego da porečejo: Kje je naša pravica? Kje zakon?

Da pa se lahko zahteva, pa je potrebno, da se vsi, ki so vojni invalidi, združijo v eno enotno telo, v svojo organizacijo invalidov. Vsak invalid, vsaka vdova in vsaka sirota mora postati član organizacije vojnih invalidov. Na to treba delati z vsemi sredstvi. Vsak član organizacije mora skrbeti, da se vpiše tisti, ki še ni vpisan. Njegova dolžnost je to do samega sebe, do organizacije in do pravičnega dela.

Zatoraj tovariši invalidi, naj ne bo med vami mlačnežev, naj ne bo med vami hladnih, nego vsi z navdušenim stremljenem jačajmo svojo organizacijo.

Naša organizacija je porok izboljšanja našega položaja. To naj ima pred očmi vsak.

Položaj trafikantov.

Eno največjih sredstev za preskrbo vojnih žrtev so podelitve tobačnih trafik.

Iz trafik se danes skromno preživlja veliko število najtežjih invalidov ter najbednejših vdov in sirot, katerim položaj ne dopušča poiskati si drugega zaslužka.

Država je v svojem lastnem interesu poskrbel, da se ta vir dohodkov izrablja po večini v prid vojnim žrtvam, ker se na ta način precej otrese velikega svojega bremena. S tem ni prizadela kakih revnih stanov, pač pa po večini bogate trgovce in gostilničarje, ki so imeli prej v rokah prodaje tobačnih izdelkov. Ti ljudje danes vojnim žrtvam ne privoščijo tega zaslužka in se še vedno potegujejo zanj. Zato se poslužujejo takih sredstev, da jemljejo trafikantom vojnim žrtvam lokale in jim navijajo cene tako, da jim onemogočajo vršitev ali pričetek prodaje.

Na ta način ostane marsikatera trafika nedostopna vojnim žrtvam in ostane navadno v rokah dobro situiranih ljudi.

Vojne žrtve pa se porazdele po dve ali tri k eni trafiki, ki jo je imela poprej pri boljših razmerah samo ena oseba. Tako nima nobena za preživljanje potrebnih dohodkov in nastajajo med njimi pri slabih razmerah prerekanja in prepiri.

Za tak način socializacije bi morale biti trafike večje kakor so pri nas, in biti bi jih moralo manj.

Prodaja vedno bolj nazaduje in s tem tudi zaslužek, ker cene tobačnim izdelkom skokoma rastejo, pa tudi kvaliteta tobaka je vedno slabša.

Slab denarni položaj je prisilil marsikatero kadilca, da je kajenje omejil ali pa sploh opustil.

Z vedno padajočim razpečavanjem se je do danes zaslužek trafikantov že toliko skrčil, da se ne morejo z njim več preživljati, posebno ako imajo še družino. Zato so pričeli nekateri trafike že popuščati. Zaslužek se vedno manjša, dražinja pa raste pri vseh stvareh. Zadnji čas pa so se lokali in stanovanja dosegli višek cen. Poleg tega pa pomaga do nevzdržnosti še močni davčni vijak.

In kar je najhujše ravno v času vseh drugih nadlog pripomoči hoče še državna oblast do popolne propasti. Sedaj ko so trafike po večini v rokah vojnih žrtev, teh najrevnejših slojev na svetu, ki so brez vsake druge zmožnosti za zaslužek, je oblast trafikantom pričela zmanjševati procenete od razprodaje. Pred vojno in še pozneje, ko so imeli trafike bogatini in delazmožni ljudje so uživali po 10% od razprodaje. Prepotrebni invalidom in vojnim vdovam, ki po večini danes uživajo trafike, pa so zmanjšali dohodke na 6%. Pa še to ni zadosti. Kakor da bi se hoteli premisliti, da so trafike naklonili vojnim žrtvam, jim hočejo one-

mogočiti sedaj ta zaslužek. Že zopet se čuje neka poluračna vest iz Beograda, da mislijo odvzeti trafikantom še 1% tako, da bi jim ostali le še 5% od razprodaje. Ta procent pa naj bi dobivale invalidske organizacije? To je samo pesek v oči. Ta denar bi mogoče enkrat ali dvakrat prejele organizacije, potem je pa namenjen čisto drugam. Mesto da podpira vojne žrtve država, naj bi jih ubogi trafikanti, ki so sami skoro vsi največje žrtve in potrebni v veliki meri podpore. Ne gre se iskat tja, kjer se služijo milijoni in stotisoči; uboge vojne žrtve naj si od svojih ust pritrčajo nekaj za svoje tovariše. Organizacija ne more kaj takega trpeti, ker gre za popolno uničenje svojih lastnih organiziranih tovarišev.

Pač pa jih mora podpirati v njihovem boju, ki ga kakor znano že dolgo vodijo za zvišanje dosedanjih dohodkov od trafik.

V tem boju ne smejo doživeti mesto napredka in ugoditve njihovih opravičenih zahtev takega razočaranja, ki bi bil najbrž tudi usodepolen. Najti se morajo sredstva drugje, kar je lahko.

Vzame naj se raje milijonsko težkim trgovcem in verižnikom samo po 1% njihovega dnevnega zaslužka in sigurni smo, ter nam ni treba proračunavati, da bodo vse vojne žrtve, ki so spravile s svojo krvjo dotične na noge pošteno preskrbljene, pa — še nekaj bo za kaj drugega ostalo.

Ortopedija in protezna tehnika v Italiji.

Bilo bi tudi napačno izbrati sedaj, ko dobava materiala ne bo več vezana s takimi težkimi kot sedaj, za izdelovanje piona milansko metodo, t. j. pilon iz fibre, ki je zelo lahek; ne tehta namreč več kot 1 kg, njegova konstrukcija pa je zelo enostavna. Ta material bi predlagal samo za pilon, ker po mojem mnenju proteza iz fibre ni tako trpežna kakor lesena. Poleg tega pa ima proteza iz fibre iste nedostatke kakor naše usnjene proteze. Ti nedostatki so kočljivost jeklene konstrukcije, ki rabi vsak trenotek kako bolj komplicirano popravilo, katera pri leseni protezi odpade. Tu se pokvari po navadi kolenska ali stopalna artikulacija, ki se da hitro in ambulatorično nadomestiti.

Zelim le, da bi bilo moje poročilo in nasvet v korist našemu prihodnjemu zavodu in da bi dala moja opazovanja o laških protezah in ortopedičnih aparatih našim ortopedičnim tehnikom pobudo, da izberejo prednosti laške proteze in izdelajo našemu invalidu kar najboljšo protezo za spodnjo ekstremiteto, ki bo nadomestila dosedanjo težko nemško protezo. To se je itak že zgodilo v Ameriki, Angliji, Belgiji, Franciji, Italiji, in tudi v drugih državah izvzemši Nemčije in nekatere dežele bivše Avstrije.

Pravilnik

za izvrševanje zakona o začasnih pomoči invalidom in rodbinam umrlih, padlih in pogrešanih vojniki kakor tudi nekaterih civilnih vojniki žtev.

§ 90. V novopridruženih pokrajinah odločajo o pravici do invalidske pokojnine aktivnih in rezervnih častnikov in njih rodbin kakor tudi vseh vojaških oseb vojske kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in njih rodbin v zmislu §§ 81. in 82. tega pravilnika invalidski odseki oddelkov za socialno politiko pri pokrajinskih upravah, za Banat, Bačko in Baranjo pa invalidski odsek ministrstva za socialno politiko v Novem Sadu.

§ 91. Aktivnim in rezervnim častnikom invalidom in njih rodbinam iz novopridruženih pokrajin dodeljujejo invalidsko pokojnino pokrajinske uprave, oddelki za socialno politiko.

VI. poglavje.

K členu 21.

Dodatek.

§ 92. Pravico do dodatka imajo samo one osebe, ki imajo pravico do invalidske podpore ali pokojnine. Ako vpliva število oseb na višino dodatka, je vpoštovati samo one osebe, ki imajo pravico do invalidske podpore ali pokojnine. Ako vpliva število otrok ali bratov ali sester na pravico ali višino dodatka, je vpoštovati take osebe samo, ako so nepreskrbljene in izpopolnjujejo ostale pogoje člena 21. tega zakona.

§ 93. Za priznane v zmislu tega zakona se invalid ali padli, umrli ali pogrešani vojniki prizna sodno ali ki so z dovolitvijo nezakonkega očeta vpisani v krstno knjigo (protokol rojencev) na njegovo ime ali o katerih se dá dokazati, da jih je nezakonki oče prstovoljno vzdrževal.

§ 94. Kdor ima pravico do podpore, se smatra, ako stanuje brezplačno pri kom drugem, ki ne plačujejo najemnine, da ima svojo hišo; ako pa stanuje brezplačno pri osebi, ki plačuje najemnino, se smatra, da nima svoje hiše. Ako pa ima kdo svojo hišo, a ne stanuje v njej, nima pravice do zvišanega dodatka.

§ 95. Za stalno nesposobnost za vsako pridobitno delo, ki jo omenjajo VI., VII. in X. odstavek člena 21. tega zakona, se smatra samo ona, ki traja najmanj dva meseca. Pri začasno stalni nesposobnosti za vsako pridobitno delo se mora vsaka dva meseca dokazati s ponovnim izprievalom državnega zdravnika, da bo trajala še najmanj dva meseca.

§ 96. Popolni invalidi morajo dokazati, da imajo pravico do zvišanega dodatka v zmislu odstavka I. člena 21. Prijava se predloži v Srbiji in Črni gori pristojni zaščiti invalidov, dece in mladine, v ostalih pokrajinah pa invalidskemu odseku pri pokrajinski upravi.

Pravice do tega zvišanega dodatka nima samo stalni popolni invalidi, ki so bili pri pregledu spoznani za invalide s 100 odstotki nesposobnosti ali s 100 odstotki z dodatkom, nego ta višina dodatek se sme priznati tudi onim invalidom, katerih nesposobnost je zmanjšana pod 100 odstotkov ali pa je njih bolezen težka in še ni končana. To je treba dokazati z izprievalom državnega zdravnika, ki označi v izprievalu, koliko časa utegne primeroma trajati njih popolna nesposobnost za vsako pridobitno delo. Pristojno oblastvo dodeli na podstavi tega zdravniškega izprievala za čas, ki ga odredi zdravnik, toda najdalje za tri mesece, invalidu zvišani dodatek 240, odnosno 300 dinarjev. Po tem roku se sme ta dodatek ponovno priznati, ako se invalidu stanje ne izboljša.

§ 97. Za čas, ko se bolnik zdravi ali pa izučuje v zavodu, se mu priznava njegov osebni dodatek, ki ga mora prvenstveno uporabljati za svojo rodbino.

§ 98. Oni invalidi, aktivni in rezervni častniki, kakor tudi gažisti brez oznake čina, ki jim je v novopridruženih pokrajinah priznana pravica do invalidske ali vdovske pokojnine, nadalje rodbine takih padlih, umrlih ali pogrešanih oseb prejemaajo dodatek po zakonu o draginjskih dokladah državnih, civilnih in vojaških uslužbencev, upokojenecv in upokojenk z dne 28. februarja 1922., »Službene Novine« št. 54 z dne 10. marca 1922.* Za prejšnji čas se jim izplača dodatek po uredbah in odločbah, ki so nadomeščene s tem zakonom.

§ 99. Odredbe o dodatkih invalidov rezervnih častnikov in rodbin padlih, umrlih in pogrešanih rezervnih častnikov v Srbiji in Črni gori se tičejo samo onih oseb ali rodbin, ki nimajo po veljavnem zakonu pravice do pokojnine, nego samo do invalidske podpore v zmislu člena 10. a, odstavka 2. zakona o podpori vojaških invalidov z dne 10. aprila 1914.

V zmislu odstavka XI. člena 21. se mora izza dne 1. januarja 1922. dodatek, naveden v odstavku IX., izplačevati v dvojnem znesku.

Odredbe odstavka IX. o dodatkih invalidov-aktivnih in rezervnih častnikov, v Srbiji in Črni gori, ki jih je v zmislu odstavka I. člena 21. smatrati za stalne ali začasne popolne invalide, so razveljavljene in nadomeščene z odredbo člena 18. zakona o draginjskih dokladah državnih civilnih in vojaških uslužbencev, upokojenecv in upokojenk z dne 28. februarja 1922., »Službene Novine« št. 54, po katerem prejemaajo isto draginjsko doklado kakor aktivni uslužbeneci onega položaja, s katerega so vpokojeni, odnosno proglašeni za popolne invalide. To velja za vse brez ozira na njih poklic v civilu.

§ 100. Pri odmeri zneska neposrednega davka 30 dinarjev se ne vpoštevajo osebni davek, invalidski davek in davek na pokojnino, v Hrvatski in Bački, Banatu in Baranji tecivarina I. in 2. razreda.

§ 101. Za dodatek pred dnem 1. januarja 1922., kolikor še ni izplačan, velja še nadalje uredba z dne 14. februarja 1920., »Službene Novine« št. 119 z dne 2. junija**, in uredba z dne 25. marca 1921., »Službene Novine« št. 89 z dne 21. aprila 1921.

§ 102. Pravico do dodatka po točki IX. v zvezi s točko XI. tega zakona imajo aktivni

častniki in obvezniki uradniške vrste kakor tudi njih rodbine.

§ 103. Pravico do dodatka po točki XI. (v dvojnem znesku) imajo invalidi in rodbine vojniki iz Srbije in Črne gore, padlih v svetovni vojni in v vseh prejšnjih vojnah, kakor tudi vse one osebe, ki se poškodujejo ob izvrševanju vojaške dolžnosti v vojski kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

§ 104. Za pridobitev pravice do podpore po členu 21. zakona o ustroju vojske se štejejo tudi službena leta, ki jih je kdo prebil v vojski onih držav, ki so sedaj sestavni del naše kraljevine.

§ 105. Za prisojanje podpore po členu 21. zakona o ustroju vojske so pristojna invalidska sodišča v Srbiji in Črni gori, a pokrajinske uprave, oddelki za socialno politiko, v novopridruženih pokrajinah.

K členu 22.

§ 106. Po mirovni pogodbi z avstrijsko in z ogrsko republiko in po naredbah ministra za notranje posle z dne 25. novembra 1920., »Službene Novine« z dne 6. decembra 1920., št. 271.*** in z dne 30. avgusta 1921., »Službene Novine« z dne 10. septembra 1921.,† so imeli vsi Češkoslovaki, Poljaki, Nemci, Italijani, Romuni in Madžari, ki so pristojni (pri padniki) na današnje naše ozemlje bivše avstro-ogrskje monarhije, pravico, v roku od dne 27. julija 1921. do dne 26. januarja 1922. optirati za svojo narodno državo. Ker je ta rok potekel, se mora ta zakon v teh primerih uporabljati tako-le:

Onim osebam, ki so v omenjenem roku uporabile opejsko pravico, ni naša država po mirovni pogodbi in členu 1. začasnega invalidskega zakona nič dolžna.

Omenjene osebe, ki niso optirale za tujo državo, imajo pravico do pokojnine ob nastopnih pogojih:

1.) Ako so si take osebe pridobile domovinsko (državljanjsko) pravico na današnjem našem ozemlju šele izza dne 1. januarja 1910., smejo prositi do dne 26. decembra 1922. za sprejem v naše državljanstvo. Ker pa ta rok še ni potekel in jim naša država ni dolžna podeliti državljanstva, se take osebe še ne morejo koristiti z našimi zakoni in ostalimi predpisi v prid invalidom in rodbinam padlih vojniki, dokler ne dobe našega državljanstva.

2.) Ako so si take osebe pridobile domovinsko pravico pred dnem 1. januarja 1910. ter so si to pravico ohranile do dne 26. julija 1921., če so bile pristojne v avstrijsko polovico bivše avstro-ogrskje monarhije, ki je danes sestavni del kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, in one, ki so bile pristojne v ogrsko polovico bivše avstro-ogrskje monarhije, so že dne 27. julija 1921. postale polnopravni državljani naše države, ki jim mora izza dne 27. julija 1921. priznati in dajati vse ono, kar daje ostalim invalidom in rodbinam padlih vojniki.

§ 107. Področni organi morajo zahtevati od posameznih oseb, ki so navedene pod točko 2., ob doznaki pokojnin, dodatkov in ostalih pomoči, določenih z zakonom:

- potrdilo pristojnega oblastva, da so si pridobile domovinsko (državljanjsko) pravico na današnjem ozemlju že pred dnem 1. januarja 1910. ter jo ohranile do zgoraj omenjenih rokov;
- potrdilo, da v omenjenem roku niso uporabile opejske pravice. To potrdilo izdajajo oni upravni organi, pri katerih bi morale te osebe vložiti prošnjo za opejco. Ta potrdila so po členu 18. tega zakona oproščena takse.

§ 108. Bivši bolgarski pripadniki, ki žive na onem ozemlju Bolgarije, ki je po neuillyjski mirovni pogodbi pripadlo naši državi, imajo v zmislu te mirovne pogodbe v dveh letih od izročitve ratifikacije te pogodbe, t. j. do dne 9. avgusta 1922., pravico opeije za bolgarsko državljanstvo. Ker ta opeijski rok še ni potekel, nimajo osebe, katerih državljanstvo ni znano, pravice, uživati prejemke naših invalidov in rodbin padlih, umrlih in pogrešanih vojniki. — Po preteku tega roka se mora postopati tako-le:

Osebam, ki so bile na dotičnih današnjih ozemljih nastanjene že pred dnem 1. januarja 1913. in ki do dne 9. avgusta 1922. ne optirajo za Bolgarijo, se morajo invalidska podpora in dodatki izplačevati izza dne 9. avgusta 1920. Te osebe morajo predložiti pristojnemu oblastvu potrdila o pogojih § 107.

§ 109. Ker sta ustava in srbski zakon razširjena na to ozemlje, morajo invalidska so-

* Uradni list pod št. 70.

** Uradni list pod št. 124 iz leta 1920.

*** Uradni list pod št. 471 iz leta 1920.

† Uradni list pod št. 307 iz leta 1921.

dišča svoje odločbe spraviti v sklad s srbskim zakonom o podpori vojaških invalidov, po katerem odločajo tudi o njih zahtevah; pri tem pa morajo strogo paziti na to, da se taka pravica ne prizna onim, o katerih govori člen 1. A., b) in člen 22., drugi odstavek, tega zakona.

§ 110. Nekvarno odredbi § 109. se sme osebam, po rodu in jeziku Srbom, ki so bile bolgarski državljani na današnjem našem ozemlju, katero je po neuillyjski mirovni pogodbi pripadlo Bolgariji, takoj prijeti z izplačevanjem invalidskih podpor in dodatkov. Izplačilo se mora izvršiti izza dne 9. avgusta 1922. na podstavi odločbe, ki jo izda pristojno invalidsko sodišče na osnovi izvršnih odločb bivših bolgarskih oblastev ali pa na podstavi nove razprave.

K členu 23.

Pogrebni stroški.

§ 111. Za vojne invalide se smatrajo tudi vojaški in civilni vojni invalidi.

Pogrebni stroški se izplačujejo rodbini ali oni osebi ali družbi ali napravi, ki jo zadenejo ti stroški; izpričevati se morajo s pravnimi računi.

Pogrebni stroški se izplačujejo v 15. dneh po dnevu smrti.

Rodbina nima pravice do pogrebnih stroškov, ako se invalid iz posebnih razlogov pokoplje ob državnih stroških.

VII. poglavje.

K členu 24.

Izguba pravice do pomoči.

§ 112. Vsa oblastva, ki bi zvedela za eno izmed dejanj v prvem odstavku člena 24. tega zakona, morajo taka dejanja prijaviti pristojnemu preiskovalnemu oblastvu ali pa upravnemu oblastvu.

Ako izdado sodna ali policijska (politična) oblastva izvršno razsodbo o dejanju iz tega člena, katero ima za posledico izgubo pomoči v zmislu tega zakona, priobčijo svojo izvršno razsodbo v prepisu pristojnemu državnemu invalidskemu organu.

IX. Poglavje.

K členu 26.

Državni invalidski organi.

§ 113. Če je odrejeni državni zastopnik pri invalidskem sodišču zaradi bolezni ali iz drugega razloga zadržan, da ne more izvrševati svoje dolžnosti, odredi predsednik prvo-stopnega sodišča, v Beogradu pa državni pravobranitelj, drugega sodnega uradnika za državnega zastopnika.

Kadar bodo vse vojne žrtve organizirane v svoji stanovski organizaciji in bodo naročene na lastno stanovsko glasilo „VOJNI INVALID“

smemo šele s sigurnostjo upati na izvojevanje naših pravic in zakona.

V slogi je moč in rešitev!

Društvene vesti.

Za člane ljubljanske podružnice. Odbor podružnice objavlja, da naj vsi člani ki niso še poravnali članarine to v najkrajšem času storijo. Po novih pravilih edinstvene organizacije SHS je določeno, da se dotični, ki ne plača 3 mesece članarine in se primerno ne opraviči, izbrše iz organizacije. Zato se vsi dotični v lastnem interesu opozarjajo, da čim preje poravnajo članarino, drugače se jih ne bo vpoštevalo več kot člane in ne bodo deležni nobenih ugodnosti več pri raznih akcijah in zastopanjih.

Naše naročnike prosimo, da pridno agitirajo za naš list, pridobivajo naročnike in naročnino ter tiskovni sklad. Podružnice pa naj se zavedajo, da je njihova dolžnost pridobivati naročnike in zbirati naročnino. Naročnina se pošilja po čekovnih položnicah, katere na zahtevo prejmejo od upravnništva našega lista. Paziti je treba, da se pošlje naročnina in prispevki tiskovnemu skladu po pravi čekovni položnici, ki ima štev. 12730. Dogaja se, da pošilja denar za list tudi po položnici izvršnega odbora (centrale) ki nosi št. 12156, kar ni pravilno in povzroča samo delo in sitnosti. Vsi člani, ki so dobili položnice priložene eni naših

zadnjih števil, se oprzarjajo, da takoj poravnajo naročnino, sicer se jim list ustavi. Navesti je treba vedno natančno ime, in zadnjo pošto naročnika. Ako se pošlje za več naročnikov skupaj je treba posebej pismeno naznaniti imena in natančne naslove vseh dotičnih na upravništvo. Vsak naj si predstavlja, da čim več bo naročnikov, tem boljši in cenejši bo naš list.

Opozorjamo podružnice, da nam v kratkem pošljejo sezname koliko bodo potrebovale invalidskih naprsnih znakov, da jih moremo naročiti pri središnjem odboru. Značke bodo po novih pravilih morali nositi vsi vojni invalidi ob enem z legitimacijami.

Pri podružnici v Zagorju ob Savi so uradne ure vsako nedeljo od 9—12 ure dopoldne v tajništvu, ki se nahaja v trafiki tov. Drnovška na Toplicah št. 28. Samo v najnujnejših zadevah se lahko člani zglašajo tudi pri predsedniku tov. Walandu na Toplicah št. 29. Podružnica opozarja vse člane, ki še niso, da takoj poravnajo zaostalo naročnino in vse, ki še niso pri organizaciji, da takoj pristopijo. Dolžnost je, da smo do zadnjoga vsi v svoji stanovski organizaciji, da bomo trpini v stanu izvojevati si svoje pravo. Vsakega dolžnost je, da se naroči na naše glasilo »Vojni invalid« v katerem naj tudi izrazi svoje želje. Vsa pojasnila dobi v tajništvu. V organizacijo — v boj za naše pravice! V slogi je moč!

Iz ustanovnega občnega zbora v Št. Jerneju na Dolenjskem. Na tamkajšnjo željo je naš delegat tov. Krušič dne 18. februarja ustanovil novo podružnico. Pojasnil je natanko našo organizacijo njen smisel in potrebo ter očrtal vse dosedanje boje, uspehe in sedanji položaj. Vzbudil je veliko zanimanja in pridobil takoj veliko članstva ter naročnikov našega lista. Izvolil se je prvi odbor sestojč iz tovarišev: Preds. Franc Homan podpreds. Franc Medle, tajnik Josip Zagorc, podtajnik Janez Bambič, blag. Miha Rolih, nam Ant. Lešnjak. Nadzorni odbor: Martin Furar, Josip Jordan, Oblak Antonija in Uršula Vide. Želimo novi podružnici mnogo uspehov.

V Škofji Loki se je vršil redni občni zbor podružnice dne 11. februarja 1923 v občinski dvorani. Otvoril ga je ob 10 uri 30 min. preds. tov. Debeljak ob precejšnji udeležbi. Delegat iz Ljubljane tov. Krušič, ki je dobil predsedstvo obč. zbora, je natanko pojasnil naš položaj. Po običajnem referatu tajnika in blagajnika, ki je bil soglasno sprejet, se je izvolil odbor iz sledečih tovarišev: Preds. Viktor Debeljak, podpreds. Šubič Anton, tajnik Humer Janez, blag. Potočnik Ivan. Odborniki: Pogačnik Franc, Jevnik Gašper, Gašperšič Franc in vdovi Jamnik Agata in Pinžgar Ana. Nadzorni odbor: Kalan Milka in Zakotnik Peter.

Ustanovni občni zbor v Kranjski gori. Zelo lepo število vojnih žrtev se je zbralo dne 25. februarja 1923 v Kranjski gori, kjer se je zglasil tudi delegat iz Ljubljane tov. Krušič. V obširnem govoru je vzbudil veliko zavest za našo organizacijo in veliko pozornosti in agilnosti. Izvolil se je odbor iz sledečih tovarišev. Predsed. Karl Šefman, tajnik Rudolf Vandot, tajnik nam. Ignacij Golin, blag. Smuk. Odborniki: Iv. Mertelj, Ivan Lavtižar, Frančiška Grilc in Josip Lešnik. Preglednika tov. Ivan Kajzer in Andrej Benet. Pristopilo je k podružnici jako veliko število članov in se naročilo na naš list. Po obč. zboru, ki ga je zaključil preds. tov. Šefman, je bila prva odborova seja, na kateri je dal delegat tov. Krušič potrebna navodila za delovanje. Živeli naši zavedni tovariši na najskrajnejšem severnem kotu naše države

Iz Št. Petra v Savinjski dolini poroča delegat tov. Tomc, da je izvršila tamkajšnja podružnica pod njepovim vodstvom svoj redni občni zbor dne 25. febr. t. l. Istega je otvoril preds. tov. Uratnik ob 15. uri. Vdeležba ni bila taka, kot se je pričakovalo, ker je ravno ob istem času deževalo, ljudje pa so nekateri precej oddaljeni. Po poročilu tajnika in blagajnika, je delegat iz Ljubljane govoril o organizaciji, njenem prošlem delu in o bodočih nalogah. Nato se je izvolil nov odbor iz tovarišev: Preds. Franc Uratnik, podpreds. Pepi Škafer, tajnica Ivana Dreščik, blag. Franc Žrebelj, odvorn. Franc Šušter, Jožefa Pogačar, Anton Antloga in Ivana Sket, nadzorni odbor: Ocvirk Franc, Zupan Franc in Žohar Martin. Podružnica ima svojo pisarno in pridno deluje.

Podružnica v Logatcu je izvršila svoj redni občni zbor v nedeljo dne 25. febr. t. l. Kot delegat je prišel iz Ljubljane tov. Ušan. Po vsestranskih poročilih se je izvolil nov odbor iz sledečih tovarišev: preds. Poženel Franc, blag. Smole Slavko, tajnik Karel Šravs. Odborniki: Molk Fr., Istenič Franc, Molavec Josip, Leskovec Jakob in Žigon Marija. Nadzorni odbor: preds. Fr. Mašek in odb. Menart Miha in Urbas Franc.

Razne vesti.

Nenadoma umrl je vojni invalid tov. Podkrašek, pisarniški pomočnik pri upravitelstvu invalidnega doma v Ljubljani. Bolehal je na vodenici in težki notranji bolezni, ki mu jih je zadala dolgotrajna vojna. Dne 17. 2. t. l. zjutraj se je zgrudil na mostovžu invalidnega doma, ter bil mrtev. Bil je priljubljen človek in marljiv delavec. Deputacija izvršnega odbora z društvenim vencem, so ga spremili pri pogrebu k večnemu počitku. Ohranimo ga v spominu.

Trafika v Ljubljani na Zaloški cesti št. 15 se razpisuje potom javnega natečaja. Jamščina je 3500 K, ki se mora položiti pred izročitvijo ponudbe pri finančni deželni blagajni v Ljubljani. Več se poižve v pisarni udruženja in v uradnem listu.

Nadpregledne komisije: Komanda ljubljanskega vojnega okruha nas obvešča, da je prenestila nadpreglede invalidov, ki so se dosedaj vršili v Vojvode Mišičevi vojašnici (poprejšnji belgijski vojašnici) v stalno vojno bolnico na Zaloški cesti, kjer se vrše nadpregledi redno 10., 20. in 30. vsakega meseca.

Nepravilno vlaganje prošenj. Nekatero podružnico vlagajo na izvršni odbor v Ljubljano prošnje, da bi se nadpregledali še enkrat taki invalidi, ki so bili spoznani za stalno nesposobni. Predlagajo, nadpreglede z vtemeljivijo, da se je temu ali onem prosilcu njegova hiba poslabšala. Opozarja se, da mora biti v takih slučajih priloženo vedno tudi spričevalo uradnega zdravnika sicer so te vrste prošnje brezpredmetne in povzročajo le nepotrebno delo.

Zahvala. Odbor podružnice splošne organizacije voj. inv. za Slovenijo v Trbovljah, se najlepše zahvaljuje vsem, ki so s svojo navzočnostjo pripomogli do tega, da je veselica, ki jo je zgoraj imenovano društvo priredilo pod vodstvom tov. predsednika Štrövs-a dne 11. t. m. v gostilni g. Oikar-ja v Trbovljah tako lepo in v najlepšem redu uspeša.

Razpis tobačnih trafik. Finančno okrajno ravnateljstvo v Ljubljani razpisuje v Uradnem listu št. 16 z dne 14. februarja 1923 po javnem natečaju naslednje tobačne trafike: 1. Pšata št. 11 (davčni okraj Ljubljana), 2. Spodnje Jezersko št. 8 (davčni okraj Kranj), 3. Dvorska vas št. 35 (davčni okraj Velike Lašče), 4. Spodnje Golo št. 17 (davčni okraj Ljubljana okolica), 5. Rajšele št. 7 (davčni okraj Kočevje), 6. Ljubljana, Zaloška cesta št. 15 (davčni okraj Ljubljana mesto), 7. Troščina št. 2 in Polica št. 24 (davčni okraj Višnja gora), 8. Mali Mengeš št. 32 (davčni okraj Kamnik), 9. Dolenja vas št. 28 (davčni okraj Ribnica), 10. Laze št. 35 (davčni okraj Logatec), 11. Predgrad št. 94 (davčni okraj Črnomelj), 12. Grintavec št. 3 (davčni okraj Kočevje), 13. Dolenji Suhor št. 17 (davčni okraj Metlika), 14. Depala vas št. 33 (davčni okraj Kamnik). — Natančnejši podatki o dohodkih in stroških, ki jih je imel dosedanji imetnik trafike, so razvidni pri finančnem okrajnem ravnateljstvu v Ljubljani in pri pristojnih okrajnih upravah finančne kontrole.

Za tiskovni sklad so darovali:

Zajc Jožef, Krnica, Gorele pri Bledu	2:— Din.
Ambrožič Jožef, Devkuš, Gorje pri Bledu	1:— „
Podružnica spl. org. inv., Gorje pri Bledu	5:— „
Poverjenišvo spl. org. voj. inv. v Mariboru	567:— „
Milost Janko, urad. Jadr. banke, Ljubljana	6:50 „
Samsa Josip, Ljubljana	5:— „
A Stupica, Zg. Domžale	5:— „
Januš Franc, gostilničar, Domžale	3:— „
Japelj Ivan, Domžale	4:— „
Mandele Marija, Jarše	4:— „
Velkavrh Viktor, Jarše	3:— „
Kovač Franc, Domžale	1:— „
Vidregar Anton, Radomlje	1:50 „
Kadivc Ivan, Domžale	4:25 „
Tatnik Ivan, urad., Domžale	3:— „
Gašparin Jožef, klepar, Domžale	4:— „
Kožar Franc, kovač, Domžale	3:— „
Slokar Andrej, lesni trgovec Domžale	5:— „
Bučar Julius, lesni trgovec, Domžale	5:— „
Vrečar Janez, mizar, Domžale	5:— „
Cerar Franc, tovarnar, Stob-Domžale	10:— „
Benčina Ivan, lesni trgovec, Domžale	10:— „
Družba pri Slokarju, Domžale	10:— „
Kiršber Ivan, sodavičar, Domžale	5:— „
Majnik Peter, gostilničar, Domžale	2:— „
Orehek Avgust, sedlar, Domžale	2:— „
Kete Franc, Domžale	4:75 „

Skupaj . 676:— Din.

Odgovorni urednik: Franc Belinc.
Tisk tiskarne J. Blasnik na nasl., v Ljubljani.

LISTEK.

Ivan Albrecht:

Bremena.

„Deshalb eben — zato se mi pa tako smilite, ko vem, da ste tako zamreženi v oblast tega čudnega človeka!“

Kosirnici se je storilo milo spricho take dobrotljivosti.

„To je dobro, da so vendar še ljudje na svetu! Komu drugemu ne bi povedala, vam pa že, ko vidim, kako je. Mislite, da je bil zadovoljen, kar se mu dajala? Enkrat je prišel — že kasno zvečer je bilo — je sedel za mizo in je začel tarnati, kako je zdaj konec vsakega upanja. Kam naj se denem — je dejal — štiri otroke, pa brez ženske pri hiši!! Tako je tožil in se mi smilil, da sem pozabila krivice in škodo, kolikor so mi jo kdaj prizadejali njegovi. Seve, sem sklepala, naj pa Bog ukrene, kakor se mu zdi prav. No, ali ne?“

„Sie sind wirklich — prav zlato srce imate,“ je pogladila šivilja s priliznjanim nasmeškom.

„Kri ni voda, saj veste, in če umira sestra, je ne bom preklinjala,“ je povzela Čevhlja z močnim glasom. „On je sedel za mizo, jaz sem pa stopila k postelji, da bi se malo preoblekla. Sem dejala zase: Smrt ne sme zalotiti sprte krvi! Če je prav ona kriva vse razprtije med nami — jaz pojdem k njej in ji pokažem na zadnjo uro, da sva vendar še sestri! Doma sem vedno bolj nečedno napravljena. tja pa nisem marala taka, kajne?! Mislila pa tudi nisem nič hudega, saj smo ti vendar svoji, no. Zato sem preoblačila kar tam pri postelji, čeprav je sedel Dreja za mizo. Kaj bi se človek skrival pred svojimi ljudmi — ali ni res?! Takrat pa plane, ravno sem hotela obleči krilo — plane nadme in me zgrabi z obema rokama, da mi je naenkrat odpovedala moč in skoro nisem vedela, kje sem. Dreja — sem rekla kaj ti pa je?! On seve nič! Samo vame je tiščal in tako je bil vroč, kakor da bi se bil tri tedne pekel na žerjavici. Čisto v kleščah sem bila in se nisem mogla pomagati na nobeno stran. Glasu mi sicer ni vzelo, a kaj naj bi bila kričala, ko sem vedela, da se ne bi nihče zmenil zame! Tako je prišlo tudi pri meni, da je počel zverjak, kar se mu je zljubilo, kakor pri vas. Zmeraj sem imel tebe rad, Mojca — mi je stokal — in še danes ne vem, kako je prišlo do tega, da sem vzel Nano. Zapeljala me je — mi je momljala in je tiščal tisti kocinasti obraz vame, da me je vso obodel, kakor pri vas,“ se je prenačila gospodinja v navdušenosti.

„So arg war's — tako zlo pa pri meni ni bilo,“ je branila Erna v lahni užaljenosti in je pogledala samico od strani. „Kako ste se ga neki znebili?“

Mojca je vzdihnila in se je zopet zagledala v tla.

„Kako naj bi se ga znebila?! Kar je hotel, je počel, pa je bilo! Samo to sem mu rekla, sem dejala: Če si imel mene rad, zakaj me pa nisi vzel? Saj sem bila prosta za udajo, poznal si me tudi! No, ali nisem povedala prav? To ga je malo užgalo, vem, zato ker je precej začel hiteti z lažmi. Zdaj te vzamem, Mojca — je jecljal — samo pametna bodi! Seve, jaz bi že bila pametna, saj menda nisem zagrešila vse žive dni kake posebne neumnosti, toda on je bil gola zverina. Za pravo božjo resnico vam pravim, da nisem imela niti toliko moči, kolikor je urnega za nohtom!“

„Potlej sem se pa spomnila,“ je sklenila Kosirnica — „da je treba poklicati patrono na pomoč. Sveta Marija — sem vzdihnila — pomagaj! Kakor bi trenil, vam povem! Kar zagodrnjal je, pa me je popustil. Dolgo časa sem bila v strahu, kaj bo, vendar ni bilo nič. Vse je ostalo lepo v redu — kakor da mi ni nikoli prišel blizu.“

„Einzige Rettung, kajne,“ je zbadljivo občudovala Erna. „Ali ste potem obiskali bolno sestro?“

Čevhlja je pogledala začudeno in je prekrižala roke v naročju.

„Po takem dogodku — kam pa gledate? Tako sem se bala satana, tega Dreje, da si nisem upala niti k njej. Če ga enkrat ni bilo strah in sram, tedaj ga drugič tudi ne bo, ali ne?! Ona mogoče umira — sem mislila — ta govedina bi me pa mrcvarila še pričo nje, nič ni reči dvakrat! Zato sem raje doma molila, da bi se mogla duša srečno ločiti s tega sveta. Zaspali nisem mogla na noben način, ker me je žgalo Ogrizovo početje in skoro še bolj pa sestra, čeprav je bila preje taka. Kri je kri, no, ali ne? On je prav pravi brezverec, saj veste! Tako me je skrbelo, ali jo bo pustil, da se spravi z Bogom ali ne, da sem proti jutru kar sama od sebe šla po gospoda, nekega fantiča sem pa poslala povedat, naj se Nana pripravi.“

„So schön haben sie — tak ste tako lepo poskrbeli za vse?! Saj pravim,“ je igrala šivilja začudenje, medtem ko je z zasmehom strmela na revico — Mojca, ki je nikakor ni mogla razumeti. „To babše je menda samo po telesnem sestavu — ženska,“ je mislila zase in se je čudila, kako morejo živeti med ljudmi takšna bitja njenega spola. Odkritosrčnost in tista otroška, naga naivnost, s kakršno je govorila Kosirnica, je Erno naravnost žalila. Vztrajala je zgolj zato, da bi imela dovolj zanimivega gradiva za svoje odjemalke in posetnice, ki potem že same od sebe poskrbe za zadostno razširjenje in za potrebne različice. „Ej, Dreja Ogriz, še marsikaj pojde na račun ugrabljenih sladkosti,“ se je nasmejala zanosno in je začela s praznim i besedami tolažiti žalostno Mojco, ki se je bila med tem udala glasnemu ihtenju.

„Zato vale na vas zdaj tisto otroško nezgodo! Rein aus dem Grund — to je kakor na dlani!“

Kosirnica je prikimala in si je otirala solze. Zdaj, ko je povedala najhujše, kar jo je kdaj težilo v življenju, ji je bilo mnogo lažje pri sreči. Čutila je smelost v sebi, prostost človeka, ki je vrgel silno breme z ramen in po dolgem času zopet diha svobodno.

„Samo to me še žge, da je sestra taka, ko sem ji vendar storila vedno več dobrega kot hudega, če sem le količkaj mogla.“

Erno je polagoma objelo dolgočasje. Mojca vsakdajna odkritosrčnost jo je utrudila in želje so zahtevale drugam, kjer bi dobila radovednost sveže paše, bolj skrbno prirejene, pa makari bodičaste! Niti do tega ji ni bilo več, da bi izvedela podrobnosti o vražjem plesu in o tistem otroku, ki je privekal tako brzo na svet. Za trenutek jo je obšla slabost, da je postala sama sebi nezvesta in je občutila vse dogodilaje kot neznanost, ki ni vredna mnogih besedi. Iz navade je še poizvedovala skoro zgolj zaradi lepšega:

„Kako pa je bilo s tistim polenom zadnjič?“

Čevhlja se je zdrznila in preplašena gledala okrog sebe.

„Po pravici vam povem, da samo Bog ve, kako je bilo s tisto rečjo. Priletelo je, zadelo je — več vam ne morem povedati.“

„A poleno je bilo vaše, kajne?“

Mojca je zajokala:

„Moje, seve, vsi pravijo, da je bilo moje. On ga hrani nekje, ta Ogriz, in ga kaže ljudem kakor nevem kaj —“

„Sonderbar, kajne?“

Obsedeli sta molče in sta gledali proti trgu, kjer so tonile strehe neredno zasejanih hiš v solcu. Vzduh je bil nekam težak in moreč, od časa do časa je zavel veter in je prinesel vonj po dimu celo do Čevhljine bajte.

„Jaz pač mislim, da je kako narejeno“, se je polagoma oglasila Kosirnica in je zaupno pogledala po šivilji. „Če bi bilo tisto poleno ukradeno — nič, nikakor mi ne gre prav skupaj —“

Erna je zamižala in je potem počasi dvigala veke. Obšla jo je prijetna lenoba in Mojceine besede je čula kakor daljno nerazlično mrmranje.

„Ein Hundsvieh, sag i' — ta človek ni človek“, je povedala brezbrizno. „Mogoče je porinil tisto reč v roke, da še sami niste vedeli, kdaj! To ima vse svoj ključ pri Ogrizu, pa recite kar hočete!“

Čevhlja je bila potolažena.

„Tako sem že sama mislila. — Samo on je prihajal z dela, ko je otrok krvavel!“

„Daweil — to je baš tista peklenska moč!“

„Kaj pa, če bi bila ona zagnala tisto reč?“

Šivilja je odkimala:

„Ach, woher — mati ne bo pobijala otroka!“

Kosirnica je gledala vstran.

„Saj sem tudi jaz precej rekla tako. Kajne če bi se bilo njej ponosrečilo, bi skočila in bi vzela otroka domov! Tako pa najbrže se vedela ni za vse skupaj.“

Erna je soglašala tako zelo, da se je Mojca nevede odmaknila, ker je začutila strah pred njo. „Z njimi je“, jo je obšlo sunkoma. Žal ji je bilo vsake besede in slehernega razkritja, ki ga le zaupala zviti gosposki stvari. „Zdaj bo trebezljanja“, je pomislila v mučnem pričakovanju zlega. Vsled prestanih nadlog je bila prepričana o takem redu na svetu, da se končno vse hudo zaokrene zoper njo. Kakor omamljena je vstala in že ni več natanko razumela šivilje, ki je razložila pred odhodom.

„Hier ist keine — ni pomoči! Po njegovem uroku ste delali, uročenje pa ne velja pred nobeno oblastjo!“

Čevhlja je blodila po vrtu kakor izgubljena, Erna pa je odšla po svojih potih. Ko je stopila od Mojceine bajte na pot in je šla mimo Ogrizovega stanovanja, je opazila Nano, ki je sedela bleda in prepadena pri oknu. Šivilja je dvignila glavo in je z malomarnim zasmehom naznanila ženi svojega nekdanjega ljubimca globoko zaničevanje.

VII.

Če izvzamemo zadevo o tistem ranjenem otroku, je potekalo življenje čisto v svojem navadnem tiru. Šivilja Erna je bila sploh tega mnenja, da je vse na svetu navadno in vsakdanje. Ker ni marala zatajiti gosposkega pokolenja v sebi, je bila zelo napredna in liberalna po mišljenju, kar je pa ni oviralo, da ne bi v boljši družbi prav pogostoma vzklikala „mein Gott“ ali kaj sličnega. Zdelo se ji je celo, da to spada v ton finejših krogov, med gospodo, ki ima voljo, čas in potrebno zmožnost za premišljevanje, medtem ko vsakdanji plebejec tiči v svojem delu kakor krt v rovu, in ne more dvigniti pojmovanja k abstraktni lepoti idej. (Poslednje besede je ohranila Erna v spominu še izza tistih časov, ko je poblize občevala z dijaki.) Vse to je verovala šivilja in je bila baš vsled nazornosti svojega mišljenja zmerom v sredini življenja, kakor je rada zatrdjevala delavskim ženam. Ljubila je začudene poglede, ki pričajo, da poslušalec ne razume tega, kar je ravnokar čul; ugajalo ji je občudovanje in zavest, da je vzvišena nad svojo okolico.

Kadar je prišla v trg, je obiskala gospo sodnikovo z izgovorom, če nima morda milostljiva kakih naročil. Gospa je bila zelo milostna in visoka, vedno v svesti svojega dostojanstva, in je izgovorila vsako besedo počasi in s preudarkom.

(Dalje sledi.)

Joško Videtič, Tržič
kleparska delavnica

Sprejema se vsa v to stroko spadajoča dela, stavbna in galanterijska, pokri-
vanje in barvanje streh in zvonikov, iz-
delovanje ornamentov, napeljave vodo-
vodov, kopalnih sob etc.

Postrežba točna, delo ceno in solidno.